

Ministri määruste muutmise eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse § 10 lõike 2 alusel ja kooskõlas Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ § 41 lõikega 1.

Eelnõukohase määrusega täpsustatakse toetuste andmise tingimusi perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide meetmete nimekirjas meetme number 21.2.4.1 „Ringmajanduse korraldamine“ elluviimiseks kehtestatud määrustes. Eelnõukohase määrusega muudetakse viit ringmajanduse korraldamise määrust, millest jäetakse välja nõue suunata vähemalt 40% toetustest väljapoole Tallinna ja Tartu regioone ning viiendas täpsustakse ka kulude abikõlblikkuse teksti selgemaks. Regionaalse ebavõrdsuse vähendamine tagatakse ilma eraldi sätteta. Toetust antakse Ühtekuuluvusfondist.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostasid Kliimaministeeriumi ringmajanduse ja finantseerimise valdkonna juht Mihkel Krusberg (mihkel.krusberg@kliimaministeerium.ee, tel 605 5903) ja finantsosakonna struktuuritoetuste nõunik Eerika Purgel (eerika.purgel@kliimaministeerium.ee, tel 626 0709). Määruse eelnõu õigusekspertiisi on teinud Kliimaministeeriumi õigusosakonna jurist Rene Lauk (rene.lauk@kliimaministeerium.ee, tel 626 2948). Eelnõu on keeleteoimetanud Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Aili Sandre (aili.sandre@justdigi.ee).

2. Määruse eesmärk

Määrusega täpsustatakse toetuse andmise tingimusi „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027“ poliitikaeesmärgi nr 2 „Rohelisem Eesti“ erieesmärgi nr 6 „Ring- ja ressursitõhusale majandusele ülemineku edendamine“ meetme „Ringmajanduse korraldamine“ elluviimiseks kehtestatud määrustes.

Eesti Vabariigi Valitsuse 2023–2027 tegevusprogrammis on määratud oluline suund: Euroopa Liidu struktuurivahendite kasutamise parendamine ettevõtlustoetuste jaotamisel. Selle suuna eesmärk on tagada, et toetuste jagamisel oleks suurem regionaalne tasakaal. Konkreetsemalt näeb plaan ette vähemalt 40% ettevõtlustoetuste suunamist väljapoole peamisi majanduspiirkondi, nagu Tallinn ja Tartu regioonid. See samm on osa laiemast algatusest „Rohelisem Eesti“, mille eesmärk on edendada jätkusuutlikku arengut kogu riigis. 25.01.2024 valitsuskabineti nõupidamisel otsustati mh, et Kliimaministeeriumil seirab toetuste regionaalset jaotumist ja lisab kõikidesse selle algatuse ettevõtlusmeetmete toetusmäärustesse sätte, et vähemalt 40% taotlusvooru eelarvest suunatakse toetusteks väljapoole Tallinna ja Tartu regioone, ning kehtestab eesmärgi saavutamiseks vajaliku rakendusmehhanismi.

Euroopa Liidu 2021–2027 finantsperioodi ühtekuuluvuspoliitika fondidest oli Kliimaministeeriumi kaudu ettevõtjatele suunatud toetusmeetmete maht 110,78 miljonit eurot, millest 44,31 miljonit eurot ehk 40% oli plaanitud suunata väljapoole Tallinna ja Tartu regioone. Kaitsevaldkonda lisaraha suunamise tõttu tuli ringmajanduse valdkonnast ära suunata 35 388 193 eurot. Seda eelkõige seetõttu, et riigi jäätmekava ja jäätmereformi tegemine võttis aega (2025. aasta detsembris võeti vastu jäätmeseaduse muudatus). Kliimaminister kinnitas „Riigi jäätmekava 2023–2028“ 20. detsembril 2023. a ning jäätmereformi elluviimine algas 17.01.2026.

Praegu on ringmajanduse toetusmeetme maht 75,65 miljonit eurot, millest Kliimaministeeriumi ettevõtlusmeetmetega on seotud 70,55 miljonit eurot, millest omakorda vähemalt 28,22 miljonit eurot on vajalik suunata väljapoole Tallinna ja Tartu regioone.

„Rohelisem Eesti“ ettevõtlusmeetmed on Kliimaministeeriumis ainult ringmajanduse korraldamiseks. Regionaalse sätte lisamine toetusmäärustesse ei ole enam tulemuslik, kuna meetmete eelarvete olulise vähendamise tõttu muutusid oluliselt ka eelarvete proportsioonid (nt kahes meetmes on mõlema meetme eelarve ca 500 000 €). Seetõttu sõltub sätte tulemuslikkus üksikutest taotlustest. Kuigi erinevad toetusskeemid panustavad regioonidesse erinevalt, saaks kõigist kõnealustest toetustest vähemalt 40% suunata väljapoole Tallinna ja Tartu regioonide.

Tabelis 1 on esitatud andmed seisuga 28.05.2026 ringmajanduse korraldamiseks ettevõtlusse suunatud toetustest. Seni on rahastatud taotlusi väljaspool Tallinna ja Tartu piirkonda juba rohkem kui 40% ELi toetuste mahust ettevõtetele, s.o 37 miljonit euro ulatuses. Seega on juba täidetud sekkumistes kokku, et vähemalt 40% toetustest suunatakse väljaspool Tallinna ja Tartu regioonide.

Tabel 1. Ettevõtetele suunatud toetuste info

Tegevused (sekkumised)	Avatud vooru ELi eelarve (euro)	Rahastatud taotlused (euro)	Rahastatud taotlused väljapoole Tallinna-Tartu piirkonda (euro)
Ringmajanduspõhiste tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtt	584 946	232 459	28 202
Tööstuse ja teenindussektori, sh VKE-de energia- ja ressursitõhususe tõstmine ja auditite toetamine	30 500 000	24 273 480	17 304 583
Jäätmetekke ja pakendamise vältimine ja vähendamine, toodete korduskasutuse edendamine	500 000	42 855	13 117
Jäätmete liigiti kogumise infrastruktuuri toetamine	24 963 077	17 936 957	15 031 788
Ringlussevõtu võimekuse tõstmine ja ohutu materjaliringluse tagamine	14 000 000	10 797 813	4 936 485
KOKKU:	70 548 023	53 283 564	37 314 175

Kokkuvõttes, perioodi 2021–2027 raames on Kliimaministeeriumi ja Vabariigi Valitsuse ühine eesmärk tagada, et vähemalt 40% ettevõtlustoetustest läheb väljapoole Tallinna ja Tartu regioonide, toetades sellega Eesti majanduse regionaalset tasakaalustamist ja keskkonnahoidlikku arengut.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb viiest paragrahvist. Kliimaministeerium seirab koostöös rakendusüksusega edaspidi toetuste regionaalset jaotumist ning jätkab toetusmeetmete (21.2.4.1) rakendamist selliselt, et ringmajanduse korraldamiseks antavast toetusest ettevõtetele suunatakse vähemalt 40% taotlusvooru eelarvest toetusteks väljapoole Tallinna ja Tartu regioonide. Rakendusüksus peab eraldi arvestust toetuste kasutamisel kahes piirkonnas: Tallinna ja Tartu regioonid ning väljaspool Tallinna ja Tartu regioonide.

Eelnõu §-ga 1 muudetakse taristuministri 25.11.2024 määrust nr 77.
Vt p-s 2 esitatud selgitust.

Eelnõu §-ga 2 muudetakse taristuministri 25.02.2025 määrust nr 14.
Vt p-s 2 esitatud selgitust.

Eelnõu §-ga 3 muudetakse taristuministri 20.05.2025 määrust nr 28.

Vt p-s 2 esitatud selgitust.

Eelnõu §-ga 4 muudetakse taristuministri 22.11.2024 määrust nr 75.

Vt p-s 2 esitatud selgitust.

Eelnõu §-ga 5 muudetakse taristuministri 30.09.2025 määrust nr 61.

Vt p-s 2 esitatud selgitust. Lisaks täpsustatakse määruse §-s 5 esitatud abikõlblike kulude kirjeldusi, et tagada toetuste saajate ja taotlejate õiglane kohtlemine.

Punktides 2 ja 3 toodud muudatused täpsustavad, et Taristuministri 30.09.2025 määruse nr 61 § 6 lõike 2 punktide 6 ja 8 eesmärk ei ole olnud kitsendada Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78) (ÜGEM) artiklite 36 ja 38 tingimusi. Nimetatud sätted ei piira riigiabi andmist sellistele kuludele, mis on abikõlblikud ÜGEMi artikli 36 lõike 11 ja artikli 38 lõike 8 alusel. Varem lugesime ÜGEMi artikli 36 lõike 11 selle lõike 4 täpsustuseks, samamoodi nagu artikli 38 lõike 8 selle lõike 3 täpsustuseks. Seega on seni olnud ÜGEM artikli 36 lõikest 11 ja artikli 38 lõikest 8 lähtumine abikõlblikkuse tuvastamisel kooskõlas TAT regulatsiooniga. Muudatusega täpsustatakse abikõlblikke kulusid selliselt, et need oleksid üheselt mõistetavad kõikidele osapooltele.

Punkti 4 eesmärk on täpsustada ja selgitada, millistel juhtudel mahuvad energiatootmisse ja -salvestusse tehtavad investeeringud määruse kohaldamisalasse. Meetme eesmärk ei ole nimetatud investeeringuid täielikult välistada, kuid on oluline silmas pidada, et vastavad investeeringud saavad eesmärgiga kooskõlas olla ainult juhul, kui nad otseselt panustavad taotleja tegevuse energiatõhususe suurendamisse määruse § 2 lg 8 mõistes.

3. Eelnõu vastavus ELi õigusele

Eelnõu alus on perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seadus ja selle alusel antud õigusaktid, mis omakorda on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706). Määruse koostamisel lähtutakse muu hulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Komisjoni määrusest (EL) nr 651/2014 (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78) ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks, ning Euroopa Komisjoni määrusest (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 2023/2831, 15.12.2023).

4. Määruse mõjud

Määrusega reguleeritava meetme tulemused aitavad ellu viia tegevusi Eesti toodete ja teenuste ressursimahukuse vähendamiseks. Määruse koostamise ajal teadaoleva info põhjal saab määruse eelarve vahenditega saavutada rakenduskavaga seatud näitajate sihttasemed. Toetus on ühekordne tõuge nõuete täitmiseks ning seega ei mõjuta otseselt valitsussektori eelarvepositsiooni. Määruse muudatusega kaotatakse ära määrustes kehtestatud eelarve jaotus regiooni. Regionaalse ebavõrdsuse vähendamine tagatakse ka ilma eraldi säteta, mille kohaselt tuli vähemalt 40% taotlusvooru eelarvest suunata toetusteks väljapoole Tallinna ja Tartu regioone.

5. Määruse rakendamiseks vajalikud kulutused ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei too kaasa lisakulutusi ega -tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Rahandusministeeriumi, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Riigikantselei, Euroopa Komisjoni, perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika te rakendamise seirekomisjoni liikmete ning Eesti Linnade ja Valdade Liidu ning Riigi Tugiteenuste Keskusega.

Kooskõlastustabel	
Märkus ja selle esitaja	Kliimaministeeriumi vastus
Märkuse esitaja: Eesti Linnade ja Valdade Liit jätab muudatuse kooskõlastamata	
<p>Eesti Linnade ja Valdade Liit ei kooskõlasta eelnõu esitatud kujul. Põhjendus: Eelnõuga soovitakse viiest ringmajanduse toetusmäärusest välja jätta nõue, mis kohustas suunama vähemalt 40% toetustest väljapoole Tallinna ja Tartu regioone. Mõistame, et meetmete eelarvete oluline vähenemine võib tekitada vajaduse toetustingimuste paindlikumaks muutmiseks. Siiski ei tohiks eelarvete vähenemise tagajärjeks olla regionaalse tasakaalu põhimõtte nõrgenemine. Väiksematel ja keskustest kaugemal asuvatel omavalitsustel on ringmajanduse taristu arendamisel sageli suuremad suhtelised kulud. Senine 40% nõue on olnud oluline tagatis, et Euroopa Liidu vahendid jõuaksid ka väljapoole tõmbekeskusi. Kui siduv kvoot asendatakse üksnes eraldi arvestuse pidamisega, kaob selge mehhanism, mis tagaks vahendite jõudmise ka äärepoolsematesse piirkondadesse. See süvendab ressurside tsentraliseerimist ja vähendab väiksemate omavalitsuste arenguvõimalusi. ELVL-i muudatusettepanek: Arvestades oma liikmete tagasisidet, teeme ettepaneku säilitada regionaalse tasakaalu tagamiseks siduv põhimõte, muutes selle samas eelarve vähenemist arvestavalt paindlikumaks. Teeme ettepaneku säilitada 40% regionaalne sihttase koos paindlikkusreegliga: määrustes tuleks sätestada, et vähemalt 40% taotlusvooru eelarvest reserveeritakse projektidele, mis viiakse ellu väljapoole Tallinna ja Tartu regioone. Kasutamata jäänud osa võib ümber suunata alles juhul, kui väljastpoolt nimetatud regioone ei ole tähtjaks esitatud piisavalt nõuetele vastavaid ja sisuliselt põhjendatud taotlusi. Alternatiivina palume kehtestada hindamiskriteeriumides täiendav regionaalne eelis (lisapunktid), et vältida toetuste liigset koondumist suurematesse linnapiirkondadesse. Oleme valmis eelnõu kooskõlastama, kui määrustesse lisatakse reaalne ja toimiv mehhanism regionaalse tasakaalu tagamiseks.</p>	<p>Selgitame. Tehtud ettepaneku lõpptulemus (40% ringmajanduse korraldamise sekkumistest) on juba täna saavutatud, sest suunamine regionaalarengu hoogustamiseks rohkem vahendeid ringmajanduses kui nõutud. Oleme andnud juba võimaluse kõikide määruste alusel antavate taotlusvoorudes võimaluse taotleda muuhulgas vähemalt 40 % väljapoole Tallinna ja Tartu regioone (40% nõue). Seda ei ole seni kõikides määrustes täies mahus kasutatud ning on oht, et vahendid jäävad üldse andmata. Samas on ringmajanduse meetmete üleselt 40% nõue tänaseks juba täidetud ja saame kinnitada, et oluliselt rohkem vahendeid suunatakse regionaalarengusse. Kuna meil ei ole seatud taotluste hindamisel lävendeid ja hindamine toimub taotlemise esitamise järjekorra alusel, siis ei saa ka taotlejatele regionaalsuse eest rohkem punkte anda.</p>
Märkuse esitaja: Regionaal ja Põllumajandusministeerium	

<p>Kobarmäärusega muudetakse viit ringmajanduse korraldamise määrust, millest jäetakse välja nõue suunata vähemalt 40% toetustest väljapoole Tallinna ja Tartu regioone. Seletuskirja kohaselt regionaalse ebavõrdsuse vähendamine tagatakse ilma eraldi sätteta. Samas ei ole seletuskirjast välja loetav, kuidas tagatakse regionaalse ebavõrdsuse vähendamine. Palume seletuskirja täiendada nii, et oleks arusaadav, et vähemalt 40% toetusest suunatakse väljapoole Tallinna ja Tartu regioone.</p>	<p>Arvestatud. Lisatud seletuskirja punkti 2 „Seega on juba täidetud sekkumistes kokku, et vähemalt 40% toetustest suunatakse väljapoole Tallinna ja Tartu regioone.“</p>
<p>2021-2027 SF rakenduskava Rohelisema Eesti suuna ettevõtlusmeetmetest tuleb VV otsuse kohaselt suunata vähemalt 40% väljapoole Tallinna ja Tartu linnapiirkonda. Esialgse kava alusel oli vastavate meetmete kogumaht 111 miljonit, pärast osa toetusvahendite kaitsevaldkonda suunamist on Rohelisema Eesti ettevõtlusmeetmete maht 70 548 023 eurot. 70 548 023 eurost on seni toetusotsuseid tehtud 82% ulatuses, millest väljapoole Tallinna ja Tartu piirkonda on suunatud 70,2% (40 440 256 eurot). See tähendab, et kui ka seni veel kasutusele võtmata toetusest kõik suunatakse Tallinna ja Tartu piirkonda, saaks 40% eesmärk ikkagi täidetud. Samas, esialgne Rohelisema Eesti ettevõtlusmeetmete toetusmaht oli 111 miljonit, millest oli siht väljapoole Tallinna ja Tartu linnapiirkonda suunata 44,31 miljonit. Seetõttu tuleks siiski soovitada jätkata jõupingutusi, et ka seni veel otsustega katmata toetuse puhul tehtaks võimalikult palju jõupingutusi selle suunamiseks väljapoole Tallinna ja Tartu piirkonda.</p>	<p>Arvestatud. Analüüsi tulemusena 25.01.2024 selgus, et ettevõtjatele suunatud toetusmeetmete maht KliMis on 110,78 miljonit eurot, millest 44,31 miljonit eurot ehk vähemalt 40% plaanisime suunata väljapoole Tallinna ja Tartu regioone. See summa sisaldas peale ringmajanduse korraldamise sekkumist ka sekkumist nr 21.2.2.11. Peale selle sekkumise toetuse täiendavat planeerimist ja toetuste kärpeid ei ole see meede KliMis arvestatav otseselt ettevõtluse meetmete hulka. Toetuse info on leitav siit: Avalike biometaanisüstuspunktide rajamine Keskkonnainvesteeringute Keskus KliMil on jäänud PO2 osas ettevõtluse meetmete arvestusse ringmajanduse korraldamises avatud taotlusvoorud. Praegu on Kliimaministeeriumi ettevõtlusmeetmetega seotud 70,55 miljonit eurot, millest omakorda vähemalt 28,22 miljonit eurot on vajalik suunata väljapoole Tallinna ja Tartu regioone. Seni on rahastatud taotlusi väljaspool Tallinna ja Tartu piirkonda juba rohkem kui 40% ELi toetuste mahust ettevõtetele, s.o 37 miljonit euro ulatuses.</p>
<p>Märkuse esitaja: Rahandusministeerium kooskõlastab märkustega arvestamisel</p>	
<p>Eelnõuga kustutatakse viiest ringmajanduse määrusest nõue suunata toetuse andmise tingimuste tasandil vähemalt 40% taotlusvoorude eelarvest väljapoole Tallinna ja Tartu regioone. Samas jääb kehtima Eesti Vabariigi Valitsuse 2023–2027</p>	<p>Arvestatud. Selgitatud eespool kooskõlastustabelis Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi märkuste juures.</p>

<p>tegevusprogrammis seatud eesmärk suunata vähemalt 40% ettevõtlustoetustest väljapoole peamisi majanduspiirkondi (Tallinna ja Tartu regioonid). Kliimaministeerium on selle eesmärgi ettevõtlusmeetmete tasandil juba ületanud. Toetuse andmise tingimuste muutmisel on oluline teha koostööd Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumiga, et tagada toetuste andmisel jätkuv liikumine regionaalse tasakaalu suunas.</p>	
<p>Eelnõu § 5 punktid 2 ja 3 (taristuministri määruse nr 61 § 6 lg 2 punktide 6 ja 8 muutmine) ja § 6 (eelnõu § 5 tagasiulatuv kohaldamine): lisatakse viited komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 (ÜGEM) artikli 36 lõike 11 ja artikli 38 lõikes 11 sätestatud tingimustele. Vastavalt eelnõu §-le 6 rakendatakse eelnõu §-ga 5 tehtavaid muudatusi tagasiulatuvalt alates 30.09.2025.</p> <p>Rahandusministeeriumi hinnangul ei ole uute sätete lisamisel tagasiulatuv kohaldamine riigiabi reeglitega kooskõlas. Seletuskirjas on selgitatud, et nimetatud muudatused on varasemate sätete täpsustused, kuid tegemist ei ole puhtalt formaalsete muudatustega, kuna kehtivas määruses viidatud sätete (ÜGEM artikli 36 lg 3 ja artikli 38 lõiget 8) alusel arvutatakse abikõlblikud kulud ja abi osakaal erinevalt võrreldes muudatusega lisatavatele sätetele.</p> <p>Toetuse andmise tingimuste muutmisel on vajalik esitada Euroopa Komisjonile uus grupierandi teatis (olemasoleva grupierandi teatise SA.120698 muudatus) ja vastavalt ÜGEM artikli 11 lõike 1 punktile a tuleb selline teatis esitada 20 tööpäeva jooksul alates abimeetme (siin: määruse) jõustumisest või muutmisest.</p> <p>Teiseks tekib tagasiulataval kohaldamisel riigiabi ergutava mõju küsimus, kuna vastavalt ÜGEM artikkel 6 lõikele 2 peab taotleja abitaotluses näitama mh ka projekti jaoks vajaliku riigiabi summa. Kui toetust saava projekti tegevustega on juba alustatud, siis ei saa tagantjärele muuta enam ei toetuse taotlust ega toetuse andmise otsust, kuna sel juhul tekiks probleem riigiabi ergutava mõjuga.</p> <p>Seega palume eelnõust jätta välja eelnõu § 5 punktide 2-3 tagasiulatuv kohaldamine.</p>	<p>Arvestatud.</p>
<p>Eelnõu § 5 punkt 4 (taristuministri määruse nr 61 § 6 lg 7 punktide 9 ja 10 muutmine): selle muudatuse kohta seletuskirjas selgitus puudub – ka algse määruse seletuskirjas ei olnud selgitusi punktide 9 ja 10 kohta. Palume seletuskirjas nende punktide sisu selgitada.</p>	<p>Arvestatud. Punkti 4 eesmärk on täpsustada ja selgitada, millistel juhtudel mahuvad energiatootmisse ja -salvestusse tehtavad investeeringud määruse kohaldamisalasse. Meetme eesmärk ei ole nimetatud investeeringuid täielikult välistada, kuid on oluline silmas pidada, et vastavad investeeringud saavad</p>

	eesmärgiga kooskõlas olla ainult juhul, kui nad otseselt panustavad taotleja tegevuse energiatõhususe suurendamisse määruse § 2 lg 8 mõistes.
--	---